

TILLIT MELLAN MÄNNISKOR GER TRYGGA OCH LEVANDE STADSDELAR

2016-12-15

Av: Göteborgs Stad – Jämlikt Göteborg

Tillit brukar beskrivas som kittet som håller ihop samhället. Den utgör själva grunden för social sammanhållning i en stad. Och extra viktig är tilliten i tider av omvälvande förändringar.

– När vi känner att samhället håller på att splittras sätts tilliten på prov. Den behövs för att vi ska klara kriser och tillsammans lösa de problem som utmanar oss, säger Nakisa Khorramshahi, utvecklingsledare på Social Resursförvaltning.

Inom Göteborgs Stad är Learning Village och Människan bakom uniformen två exempel på verksamheter som bygger relationer för att skapa tillit.

Sverige och övriga nordiska länder brukar hamna högt upp på rankinglistan för tillit. Det gäller både tillit mellan människor och tillit till samhällets institutioner och välfärdssystem. Men de senaste decennierna har förändringar i samhället påverkat tilliten.

– Vi ser ökad inkomstspridning, boendesegregation och att utbildningen varierar mellan skolor och kommuner. Människor som inte är födda i Sverige lever mer åtskilt från resten av samhället. Städer byggs på ett sätt som gör att människor inte möts, säger Nakisa Khorramshahi.

Rapporten Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg från 2014 bekräftar mönstret.

– Det finns tydliga skillnader mellan grupper av göteborgare och även mellan bostadsområden. Om dessa tendenser förstärks och ökar ytterligare finns det risk för parallella samhällen med åtskilt föreningsliv. Det skulle undergräva tilliten – den dolda rikedom som gör att vi tillsammans kan lösa problem, säger Nakisa Khorramshahi.

Tillit skapas på flera nivåer

På samhällelig nivå hänger jämlikhet och tillit ihop. Om skillnaderna mellan människors livsvillkor är alltför stora har man svårt att identifiera sig med andra, och avståndet skapar behov av att värna sin egen grupp. Öppenheten i samhället minskar.

”Städer byggs på ett sätt som gör att människor inte möts”

För individen är de första levnadsåren avgörande. Det är då förmågan att känna självtillit utvecklas, en känsla av att klara de situationer som uppkommer i livet.

- Bra uppväxtvillkor är jätteviktigt för att jag som individ ska våga ta risker att ingå i relationer med andra människor, säger Nakisa Khorramshahi.

Tillit skapas också på den institutionella nivån. Inom offentlig sektor handlar det både om att det är möjligt att leverera välfärdsuppdraget – men också om hur man gör det. Bemötandet måste vara sakligt, respektfullt och fritt från diskriminering.

- Tilliten i samhället är summan av alla relationer. Det är en känsla som vi skapar tillsammans, som i slutändan ger social sammanhållning, säger Nakisa Khorramshahi.

Learning Village som modell

På Norra Hisingen i Göteborg har man funderat över begreppet tillit i flera år. Efter en period med social oro i Backa tog stadsdelen hjälp av SOM-institutet för att ta reda på vad som låg bakom stenkastning, bilbränder och skottlossning. Rapporten Backabornas samhällsanda 1994-2011 visade att Backa inte skiljde sig från Göteborg och övriga landet – utom på en punkt.

- I Backa var trenden minskande mellanmänsklig tillit. Det gjorde att vi bestämde oss för att lära oss mer om tillit. Vi började också fundera över vad vi kunde göra på lokal nivå för att stärka tilliten. Det resulterade i ett treårigt projekt med Backa i fokus där vi bland annat jobbade med dialogprocesser och mötesplatser, säger Åsa Lorentzi processledare för Jämlikt Norra Hisingen.

Nu fortsätter arbetet med att stärka en socialt hållbar utveckling i hela stadsdelen. Tidigare i höst bjöds invånare, föreningar, politiker och tjänstepersoner i Norra Hisingen in till Learning Village.

- Vi använder byn, det lilla samhället, som en modell för att samla människor under två dagar. För att lyssna och lära av varandra, och prata om hur vi tillsammans kan skapa ett tryggt och livfullt lokalsamhälle, säger Åsa Lorentzi.

Relationer förutsättningen för medskapande

EU-projektet Learning Village, som genomförs i samarbete med Österrike och Skottland, har tre övergripande syften. Det ska bidra till mer tillitsfulla relationer, minska barriärer och bygga ett gemensamt lärande kring dialog och medskapande.

- Vi behöver nya förhållningssätt och arbetssätt, särskilt inom offentlig sektor. Vi behöver ändra vårt fokus från att göra *för* till att göra *med* medborgare. Sluta se oss som planerare och experter i alla lägen och istället mötas i ögonhöjd och skapa tillsammans, säger Åsa Lorentzi.

”Tilliten i samhället är summan av alla relationer. Det är en känsla som vi skapar tillsammans, som i slutändan ger social sammanhållning”

Att samlas i Learning Village är början på en långsiktig process. Första dagen startar med en cirkel där alla checkar in. Sedan följer två dagar av samtal där storytelling spelar en central roll.

- Det hela avslutas med en projektverkstad. Då får de som vill dela med sig av idéer, drömprojekt eller något som engagerar dem i lokalsamhället, och sedan utvecklar vi idéerna tillsammans, säger Åsa Lorentzi.

Möten ger en annan bild

Även MBU, Människan Bakom Uniformen, har flera års erfarenhet av tillitsskapande arbete. Det är en verksamhet där unga får möjlighet att lära känna personer som jobbar inom polis, räddningstjänst, ambulansvård, vaktbolag och som biljettkontrollanter.

– Tillit handlar väldigt mycket om möten. I början kan man vara misstänksam och känna låg tillit – polisen är rasister och brandmännen orättvisa. Men genom att prata och göra saker tillsammans ändras bilden successivt, säger Maria Lundgren Dellgran, utvecklingsledare på Social resursförvaltning.

Det var oroligheter i flera stadsdelar som ledde fram till MBU. Motsättningarna mellan ungdomar och personer i uniformsyrken kulminerade när en brandbil under utryckning utsattes för stenkastning. Händelsen diskuterades mycket på Radar72, en ungdomssatsning i Kortedala. Efter många samtal bestämde sig ungdomar och fritidsledare för att lägga upp ett program med dialogmöten och praktiska övningar.

Sedan 2010 kan unga mellan 15 och 20 år gå en tio veckor lång utbildning där de får träffa personer med uniformsyrken i deras lokaler. De får prova på rökdykning och hjärt- och lungräddning, klättra i 30 meter höga stegar och lära sig mer om brottsutredningar.

Att byta roller ger förståelse

Att de unga får agera uniformspersoner i iscensatta händelser ökar förståelsen för hur polis och brandmän upplever olika situationer.

– När det är biljettkontroll får deltagarna omvända roller – de unga är kontrollanter och kontrollanterna är stökiga ungdomar som missköter sig på spårvagnen. Och vid en iscensatt trafikolycka med skrotbilar får vi agera som brandmän, ambulanspersonal och polis. De förklarar hur vi ska göra, visar hur vi ska såga i bildörrar och tak för att få ut skadade, säger Jasin Moussa.

Efter utbildningen valde han att bli MBU-ambassadör för att sprida konceptet till andra unga. Förutom att föreläsa om MBU på skolor engagerar sig ambassadörerna i att utveckla verksamheten. Bland annat anordnas mini-MBU för nyanlända ungdomar.

– Jag vill att fler ska få lära känna människan bakom uniformen. Eftersom jag själv har testat polisens arbetssituation kan jag förstå och kanske hjälpa till när det uppstår situationer på stan. Så småningom kan jag tänka mig att själv bli polis, säger Andrea Tesanovic, MBU-ambassadör.